

ДОСЛІДНИЦЬКІ ТА ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗУМНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ (RIS3) В КОНТЕКСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА ОСВІТИ, НАУКИ ТА МАЛОГО БІЗНЕСУ (НА ПРИКЛАДІ ТУРИЗМУ ПОЛТАВЩИНИ)

©2021 ЧАЙКА І. П.

УДК 001.895:005.21]:[37+001+334.012.6]:338.48(477.53)

JEL: L10; O29; O38; O39

Чайка І. П. Дослідницькі та інноваційні стратегії розумної спеціалізації (RIS3) в контексті співробітництва освіти, науки та малого бізнесу (на прикладі туризму Полтавщини)

Мета статті полягає в розробці підходів до регіональної інноваційної політики в рамках моделі інноваційного співробітництва чотирикутника: влада – наука (освіта) – бізнес – громадянське суспільство. На основі аналізу, систематизації й узагальнення даних про туристичну галузь України загалом і Полтавської області зокрема з'ясовано, що, по-перше, вона має значний потенціал для економічного розвитку, особливо для підприємств малого бізнесу; по-друге, потенціал стати платформою розвитку інноваційного співробітництва чотирикутника: влада – наука (освіта) – бізнес – громадянське суспільство. У роботі запропоновано алгоритм розробки стратегічних підходів до розвитку туристичного потенціалу Полтавщини на основі методології RIS3. Ці стратегії сприяють економічним перетворенням шляхом взаємодії у сфері інновацій регіональних керівних органів, підприємств малого бізнесу, громадських організацій та представників наукового й освітнього середовища, тобто, враховують місцеві умови ведення туристичного бізнесу. На основі типової системи управління RIS3 опрацьовано структуру управління на місцевому рівні та визначено пріоритети розвитку туристичного потенціалу Полтавщини на найближчу перспективу. При цьому на всіх учасників такої системи покладається завдання певної культурної зміни, а саме: формування практик відкритості, взаємодовіри, співробітництва, опанування нового. Перспективою розвитку такого співробітництва є надання нових можливостей представникам бізнесу (в т. ч. малого бізнесу), громадських організацій, наукової спільноти для участі в процесах підготовки та ухвалення рішень через налагодження комунікацій з відповідними місцевими владними структурами, побудову нових горизонтальних економічних і соціальних взаємодій, обмін знаннями та досвідом. Запропоновані для Полтавської області RIS3 є платформою формування нових економічних і соціальних відносин у туристичній сфері.

Ключові слова: стратегії розумної спеціалізації (RIS3), структура управління RIS3, інноваційне співробітництво, малий бізнес, туризм.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-10-57-62>

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 11.

Чайка Інна Петрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, Полтавський університет економіки і торгівлі (вул. Ковалів, 3, Полтава, 36014, Україна)

E-mail: nchajca@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8489-3015>

UDC 001.895:005.21]:[37+001+334.012.6]:338.48(477.53)

JEL: L10; O29; O38; O39

Chaika I. P. Research and Innovation Strategies of Smart Specialization (RIS3) in the Context of Interaction between Education, Science and Small Business (Example of Tourism in Poltava Region)

The article is aimed at developing approaches to regional innovation policy within the framework of the model of innovative interaction of the quadrangle: power – science (education) – business – civil society. Based on the analysis, systematization and generalization of data on the tourism industry of Ukraine in general and of the Poltava region in particular, it was found out that, primary, it has significant potential for economic development, especially for small business enterprises; secondly, the potential to become a platform for the development of innovative interaction of the quadrangle: power – science (education) – business – civil society. The publication proposes an algorithm of development of strategic approaches to development of the tourism potential of Poltava region on the basis of RIS3 methodology. These strategies facilitate the economic transformation through cooperation in the field of innovations of regional governing bodies, small business enterprises, NGOs and representatives of the scientific and educational environment, that is, take into account local conditions for conducting tourism business. On the basis of the typical RIS3 management system, the management structure at the local level has been worked out and the priorities for the development of the tourism potential of Poltava region for the near future are determined. At this, all participants of such a system are tasked with a certain cultural change, namely: formation of practices of openness, mutual trust, interaction, mastery of new knowledge. The prospect of such interaction is to provide new opportunities for business representatives (including small businesses), NGOs, and the scientific community to participate in the processes of preparation and decision-making through establishing communications with relevant local authorities, building new horizontal economic and social cooperations, sharing knowledge and experience. RIS3 proposed for Poltava region is a platform for the formation of new economic and social relations in the tourism sector.

Keywords: Smart Specialization Strategy (RIS3), RIS3 management structure, innovative interaction, small business, tourism.

Fig.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 11.

Chaika Inna P. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Poltava University of Economics and Trade (3 Kovaliv Str., Poltava, 36014, Ukraine)

E-mail: nchajca@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8489-3015>

Питання недосконалості ринку освітніх послуг України, стану інноваційної діяльності закладів вищої освіти, механізму комерціалізації ними знань і технологій, «відірваності» освіти та на-

уки від інших секторів економіки, інтеграції вітчизняної вищої освіти в європейський освітній простір неодноразово піднімалися в науковій літературі [1–3]. Також науковці відмічають, що «на сучасному ета-

пі модернізація інфраструктури країни диктує активний розвиток партнерських відносин між державою та приватним бізнесом» [4, с. 66]. Економічний розвиток регіонів і міст вимагає вдосконалення механізму державно-приватного партнерства із залученням приватного капіталу. Вирішення зазначених проблем вимагає покращення співробітництва освіти, науки та бізнесу, а одним із інструментів удосконалення такого співробітництва може стати розробка спільних дослідницьких та інноваційних стратегій розумної спеціалізації. Розглянемо можливості такої діяльності на прикладі туристичної сфери Полтавщини.

Метою статті є розробка підходів до розвитку інноваційного співробітництва чотирикутника: влада – наука (освіта) – бізнес – громадянське суспільство на основі методології RIS3.

Туристична галузь в Україні є важливою складовою соціально-економічного розвитку. Зокрема, розвиток туризму в Україні істотно впливає на такі сектори економіки, як торгівля, зв'язок, транспорт, сільське господарство, виробництво товарів широкого вжитку, підтримує національні традиції, допомагає відроджувати та розвивати народні промисли, сприяє збереженню природи тощо. У «Стратегії розвитку туризму та курортів України на період до 2026 року» визначено: «Оскільки зазначена сфера пов'язана з діяльністю більш як 50 галузей, її розвиток сприяє підвищенню рівня зайнятості, диверсифікації національної економіки, збереженню і розвитку культурного потенціалу, збереженню екологічно безпечного навколишнього природного середовища, а також підвищує рівень інноваційності національної економіки, сприяє гармонізації відносин між різними країнами і народами» [5]. Таким чином, туризм виступає важливим компонентом економіки України, має потенціал впливати на розвиток соціально-економічних і політичних відносин між країнами завдяки розширенню туристичних потоків, сприяє культурному збагаченню націй.

Як найбільша за площею країна в Європі Україна має великий туристичний потенціал і, за відповідного рівня розвитку інфраструктури, згідно з оцінкою експертів, здатна приймати біля 30 млн іноземних туристів на рік. Проте в реальності країна отримує незначні переваги від участі в міжнародному туристичному обміні. Кількість іноземних туристів, що відвідали Україну у 2018 р., становила 14,207 млн осіб, що у 2,1 разу менше за потенційно можливий рівень прибуття іноземців, а доходи України від експорту туризму у 2018 р. становили 1,261 млн дол., що еквівалентно 1,4 % національного ВВП і у відсотковому співвідношенні порівняно з рівнем вкладу в ізного туризму в економіку Лівії, Анголи, Ефіопії [6, с. 82].

Відповідно до чинних державних законодавчих актів, а також керуючись пунктом 16 частини 1 статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування

в Україні», статтею 22 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», Полтавська обласна рада у грудні 2018 р. затвердила Стратегію розвитку туризму та курортів у Полтавській області на 2019–2029 роки (далі – Стратегія), поклавши виконання рішення на Департамент культури та туризму Полтавської облдержадміністрації. Запропонована громаді області Стратегія покликана:

- ✦ встановити базові стратегічні підходи до використання та подальшого розвитку туристичного потенціалу регіону;
- ✦ сформулювати ключові ідеологічні поняття, на яких ґрунтується процес розроблення та практичної реалізації Стратегії протягом першого етапу стратегічного планування розвитку туристичної галузі;
- ✦ визначити проблемні питання, які необхідно вирішити, а також основні принципи розроблення, впровадження, моніторингу й оцінювання Стратегії, програм і проектів, спрямованих на її реалізацію;
- ✦ визначити загальні та специфічні результати, яких має досягти громада області;
- ✦ стати підґрунтям для розробки стратегічних планів і впровадження заходів щодо розвитку туристичної галузі Полтавщини на наступний період [7].

У Стратегії пріоритетними напрямками розвитку туристичної галузі Полтавщини в довгостроковій стратегічній перспективі визначено:

- ✦ *пізнавальний туризм* за рахунок орендування та розвитку головних туристичних магнітів регіону: музею-заповідника українського гончарства в Опішному, заповідника «Більськ», музею-заповідника М. В. Гоголя, Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського та унікальної вишивки «білим по білому» з технікою виготовлення квіткових гобеленів у м. Решетилівці, тощо;
- ✦ *подієвий туризм*, що передбачає організацію та проведення вже традиційних для регіону заходів: Сорочинського ярмарку, гастрономічної гостинності Полтавщини, Дня Європи, «Гелон-фесту», Решетилівської весни, Купальських гулянь на батьківщині М. В. Гоголя, «Меридіану», «Відпочивайте на Полтавщині»;
- ✦ *діловий туризм*: облаштування конференц-залів на базі Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського, Історико-культурного заповідника «Більськ», Національного музею-заповідника М. В. Гоголя;
- ✦ *сільський зелений туризм*: підтримка створення та популяризації об'єктів сільського зеленого туризму на території с. Більськ, с. Крива Руда, с. Пивиха, м. Кременчук, смт Нові Санжари, м. Миргород, м. Хорол та м. Зіньків [6].

За інформацією Департаменту культури та туризму Полтавської обласної державної адміністрації, станом на 2020 р. в області налічувалося 79 готелів різного рівня комфортності, чий номерний фонд складає 900 номерів. Серед відомих міжнародних готельних мереж представлений DREAM Hostel.

На території області нараховується 12 санаторно-курортних закладів, 782 дитячих оздоровчих закладів, 12 центрів активного відпочинку, 15 центрів туристичної інформації. Туристичні послуги на території області надають 107 суб'єктів туристичної діяльності: 16 туроператорів і 91 турагенція.

У 2019 р., згідно з офіційними статистичними даними, кількість обслужованих туристів складала 19 032 осіб, з них туристів, що виїжджали за кордон, – 17 884 осіб; охоплених внутрішнім туризмом – 973 особи. Обсяг наданих туристичних послуг склав 3758,4 тис. грн [7]. За оцінками експертів, ці дані є неповними, адже звіти враховують лише туристів, які скористалися послугами полтавських туристичних організацій. Кількість туристів та екскурсантів, які виїжджають на територію Полтавської області, користуючись послугами інших туристичних фірм чи самостійно, наразі не обліковується. Точні статистичні спостереження чи цільові соціологічні дослідження в цьому напрямку не проводяться.

На території області зареєстровано 219 суб'єктів підприємницької діяльності, юридичних і фізичних осіб, які надають послуги громадського харчування (ресторани, кафе, бари та ін.). Із них не більше 30 % можна віднести до таких, що мають достатньо високий рівень якості послуг і можуть розглядатися як пріоритетні для обслужовування туристів. На сьогодні розроблено та використовуються 20 туристичних маршрутів. Пункти масової зупинки туристичних екскурсій та оглядових майданчиків фактично відсутні, не відповідають сучасним вимогам, недостатньо облаштовані та мають низьку пропускну здатність.

На офіційному сайті Департаменту культури і туризму Полтавської облдержадміністрації наведено перелік із 12 туристичних організацій регіону, а також перелік туристичних агенцій Полтавської області, які надають послуги з внутрішнього туризму [8]. Ці переліки також є неповними, адже в них наведено лише тих туроператорів, які одним із каналів комунікації з потенційними та наявними споживачами обрали Департамент культури і туризму.

У грудні 2020 р. у Полтаві презентували новий сайт міста для мандрівників. Ресурс робить ставку на маркетинг емоцій і вперше представляє стоматологічний та івент-туризм. Як повідомляє пресслужба Полтавської міськради, «новий сайт www.visitpoltava.com створено не в канонічній сухій риториці офіційних комунальних сайтів, а із задіянням технологій маркетингу емоцій, щоб максимально сформувану користувача відчуття дружньої атмосфери та бажан-

ня відвідати Полтаву. Сайт зручний у користуванні. Так, прямо з нього можна придбати квитки на автобус або потяг чи перейти на систему бронювання готелів Booking.com». У департаменті культури, молоді та спорту міськради зазначили, що робота над створенням нового туристичного сайту міста тривала від лютого 2020 р. Розробники мали зробити ресурс цікавим не лише з краєзнавчого погляду, а й комплексно продемонструвати весь туристичний потенціал міста, який мають не тільки комунальні музеї, а всі заклади та підприємства, що працюють у туристичній сфері або дотичні до неї [9]. На сайті функціонує календар дозвілля міста, який передбачає анонси не тільки кінофільмів та вистав, але і спортивного дозвілля, інтелектуальних ігор Що? Де? Коли?, фестивалів, марафонів, майстер-класів та анонси заходів і подій від урбан- та еко-активних ГО міста.

Полтава, серед іншого, є головним осередком стоматології в країні. У місті знаходиться Українська медична стоматологічна академія з потужною системою інноваційних розробок і працює понад 800 стоматологічних клінік та індивідуальних кабінетів. Сайт міста для мандрівників пропонує для зручності орієнтування клініки, що знаходяться на ринку вже дуже багато років, мають бездоганну репутацію та авторські розробки у сфері стоматології.

Разом із тим, Полтавський регіон можна охарактеризувати як периферійний згідно з умовами розташування державних кордонів, щільності населення, рівня підприємницької активності, безробіття, структури представлених галузей промисловості. Тому для розвитку підприємництва у сфері туризму необхідно на нішевій основі поєднати об'єкти галузі, що вже експлуатуються туристичними операторами (наприклад, пізнавального та ділового туризму), з можливостями, що надають полтавські стоматологічні клініки та івент-заходи: фестивалі, ярмарки, еко-господарства тощо). Це дозволить туроператорам диверсифікувати діяльність за рахунок створення нових спеціалізацій.

Вважаємо, що доречно розробляти стратегічні підходи до використання та подальшого розвитку туристичного потенціалу регіону на основі методології розумної спеціалізації (RIS3) – інтегрованих програм економічних перетворень, розроблених з урахуванням місцевих умов. Стратегії розумної спеціалізації розробляються із залученням регіональних керівних органів, підприємницьких структур, соціальних партнерів (громадських організацій) та закладів вищої освіти (ЗВО). Згідно з опитуванням, реаліями сьогодення України є те, що «в більшості випадків місцева влада просто не спроможна відповідати очікуванням в будь-яких значимих ролях, – аналітика та розробка стратегій, об'єднання та консолідація стейкхолдерів, вироблення політик (правил гри), фінансування проєктів розвитку тощо. Те саме стосується науковців –

на сьогодні вони є далекими від реального розуміння стану промисловців і того, яким чином їм інтегруватись в інноваційні екосистеми» [10].

Розумна спеціалізація має сприяти покращенню територіальної згуртованості за рахунок посилення взаємодії між представниками бізнесу, а також між ними та дослідницькими інституціями (у даному випадку – ЗВО), суспільством в цілому в нішах, що стосуються відпочинку, розваг, культури, медичного (стоматологічного) туризму на Полтавщині за рахунок запровадження гібридних і спільних проєктів на основі переплетіння пріоритетів стейкхолдерів.

На першому етапі впровадження розумної спеціалізації проводиться SWOT або інший аналіз для розуміння того, інноваційний розвиток яких саме програм є пріоритетом. Для зменшення суб'єктивності аналізу необхідно залучити для його проведення не лише профільних спеціалістів, а й широкі коло представників стейкхолдерів. Під час аналізу виявлені фактори розподіляються на основні та другорядні, з'ясовуються не тільки їх якісні, а й, за можливості, кількісні параметри, опрацьовуються сценарії розвитку подій (відкриті дебати щодо можливих шляхів розвитку), що дозволить в подальшому розробити конкретні заходи відповідно до наявних цілей. Усе це в подальшому дозволить зосередити ресурси на обмеженій кількості дослідницьких та інноваційних пріоритетів, не розпорозити їх.

Програми, визначені пріоритетними для подальшого розвитку, мають містити:

- ✦ перелік основних і додаткових переваг для місцевої громади, що можуть бути досягнуті завдяки програмі;
- ✦ план науково-дослідних робіт відповідно до тематики програми;
- ✦ аналіз ризиків;
- ✦ стислий опис співпраці учасників програми в основних сферах взаємодії;
- ✦ алгоритм передачі інноваційних знань, технологій як результатів науково-дослідних робіт у рамках програми;
- ✦ опис результату проєкту (наприклад, які саме туристичні продукти будуть розроблені, чи будуть вони запатентовані та ким саме, вплив проєкту на місцеву інфраструктуру, економіку, довкілля та т. ін.);
- ✦ дорожню карту впровадження (комерціалізації) результатів проєкту.

Наступним етапом є розробка документа, який визначає наявні бюджетні ресурси для досліджень та інновацій, на основі якого формується багаторічний план бюджетування та визначення пріоритетів інвестицій, пов'язаних із пріоритетами розвитку галузі.

Завершальним етапом запровадження розумної спеціалізації, без якого програма, що підтримує інвестиції в дослідження, технології та розвиток не

може бути затвердженою, є впровадження системи моніторингу та нагляду, що включає представників стейкхолдерів.

Підхід розумної спеціалізації має пріоритетом сталі й інклюзивне зростання в регіоні через зміцнення територіальної згуртованості, інновації в державному секторі, зростання мобільності наукових та інших кадрів між державним і приватним секторами, інновації у сфері навчання підприємництву, формування політики підтримки співпраці освітніх і громадських організацій з бізнесом і органами місцевого самоврядування, пропонуючи нові та кращі робочі місця.

Таким чином, запропонований підхід до розвитку туристичного потенціалу Полтавщини шляхом запровадження розумної спеціалізації є процесом інноваційним, інтерактивним і таким, що будується на консенсусі. Він потребує відповідної системи управління. Враховуючи типову систему управління RIS3 [11, с. 15], пропонуємо таку структуру управління на місцевому рівні (рис. 1).

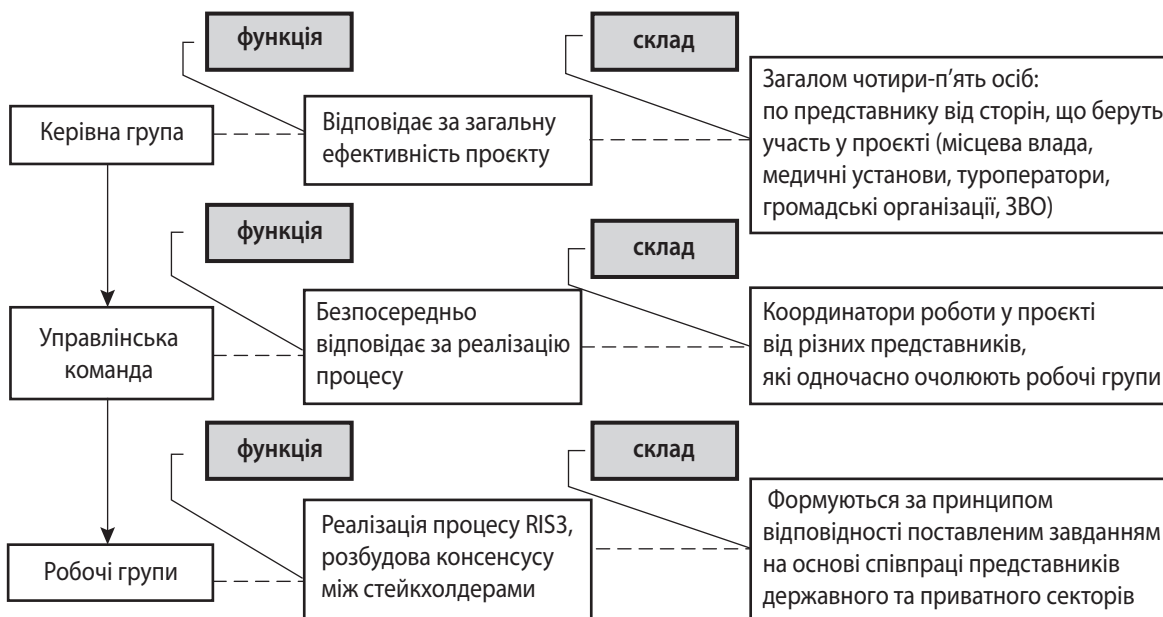
Запропонована структура служить реалізації сучасних концепцій інноваційної політики в моделі інноваційного чотирикутника: влада – наука (освіта) – бізнес – громадянське суспільство, сприяє залученню громадськості в політичні й економічні процеси на місцевому рівні. За таких умов можливе формування нових економічних і соціальних відносин, у яких розвиток інноваційної культури, підвищення компетенції учасників інноваційної екосистеми отримується за рахунок системного залучення представників місцевої інтелектуальної еліти.

Найближчим часом пріоритетами розвитку туристичного потенціалу Полтавщини, поданими на обговорення стейкхолдерів і громадськості, можуть бути такі (табл. 1).

Розробка кожного пріоритету викликає необхідність формування тематичної регіональної платформи, що залучає громадськість та експертне середовище до розробки відповідних напрямів. Процес розробки потребує широкого кола інформації та знань, участі незалежних експертів, представлення інтересів стейкхолдерів, залучення громадськості до участі у процесах, що підвищать довіру до прийнятих рішень. Важливими є всі ступені залучення: простий обмін інформацією, тематичні консультації, діалог і партнерство стейкхолдерів. Це формує спільну відповідальність на кожному етапі процесу складання проєкту та його реалізації.

ВИСНОВКИ

Отже, RIS3 у сфері туризму для Полтавщини є моделлю інноваційного співробітництва чотирикутника: влада – наука (освіта) – бізнес – громадянське суспільство. Це підхід до регіональної інноваційної політики, в якому через самоврядування громадськість, експертна спільнота стають рушійною силою

Рис. 1. Структура управління RIS3 для розвитку туристичного потенціалу Полтавщини

Джерело: розроблено на основі [11, с. 15].

Таблиця 1

RIS3 для Полтавської області

Пріоритет	Опис
Еко-туризм, екологічна освіта та виробничо-збутова мережа пов'язаних секторів	<ul style="list-style-type: none"> – Розвиток еко-туризму; проведення місцевих еко-досліджень; – розбудова нових і підтримка існуючих екологічних сільських господарств і харчових виробництв; – підтримка екологічного використання та переробки сировинних матеріалів; – упровадження моделей відновлюваної енергетики та виробництво відповідного обладнання; – формування інформаційно-комунікаційних технологій для підтримки екології й екологічної освіти
Срібна економіка, медичний туризм, освіта дорослих і виробничо-збутова мережа пов'язаних секторів	<ul style="list-style-type: none"> – Формування мережі підтримки громадського здоров'я та благополуччя; – оздоровчий туризм, стоматологічний туризм, івент-туризм, навчання продовж життя, та ін.; – виробничо-збутові ланцюжки відповідних секторів

Джерело: авторська розробка.

розвитку малого бізнесу нарівні з владою. Запропонована в роботі структура управління RIS3 для розвитку туристичного потенціалу Полтавщини робить наголос на широкому співробітництві, відкритості та системності ведення інноваційної політики й орієнтована на стейкхолдерів. Як приклад у статті RIS3 деталізовано з урахуванням регіонального контексту за пріоритетами розвитку туристичної галузі Полтавщини. На нашу думку, це є перший крок з побудови інноваційної платформи шляхом узгодження позицій основних стейкхолдерів, взаємодія яких на взаємовигідних умовах сприятиме вирішенню стратегічних та оперативних завдань збалансованого інноваційного розвитку туристичної галузі. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Семів Л. К. Співробітництво освіти, науки, бізнесу в реалізації стратегії регіонального розвитку України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 3. С. 455–462. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20143\(107\)/sep20143\(107\)_455_SemivLK.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20143(107)/sep20143(107)_455_SemivLK.pdf)
2. Бутурлак Т. О. Реалізація «трикутника знань» як стратегія розвитку європейської освіти. *Міжнародний науковий вісник: збірник наукових статей за матеріалами XXVII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород – Будапешт, 26–29 листопада 2013 р.)*. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2014. Вип. 8. С. 109–118. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/9890/1/17.pdf>

3. Chaika I., Kononenko O. Integration of Higher Education of Ukraine in the European Educational Space. *European Journal of Economics and Management*. 2020. Vol. 6. Iss. 3. P. 6–14. DOI: 10.46340/eujem.2020.6.3.1
4. Пророчук М. В. Результативність взаємодії влади і бізнесу у сфері інфраструктури. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія «Державне управління»*. 2020. Т. 31. № 6. С. 65–72. DOI: <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2020.6/11>
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» від 16.03.2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p#Text>
6. Збарський В. К., Грибова Д. В. Сучасні особливості розвитку туристичної галузі в Україні. *Економіка та держава*. 2020. № 4. С. 81–84. DOI: 10.32702/23066806.2020.5.28
7. Стратегія розвитку туризму та курортів у Полтавській області на 2019–2029 роки. URL: <http://www.poltavaculture.gov.ua/uk/informatsiia/zahalna-informatsiia/1/219-stratehiya-rozvytku-turyzmu-ta-kurortiv-u-poltavskiy-oblasti-na-2019-2029-roky>
8. Офіційний сайт Департаменту культури і туризму Полтавської обласної державної адміністрації. URL: <https://poltavaculture.gov.ua/uk/diialnist/vakansii-2>
9. Полтава отримала новий туристичний сайт. Укрінформ. 07.12.2020 р. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3149821-poltava-otrimala-novij-turisticnij-sajt.html>
10. Smart-спеціалізація в Україні – якою має бути цільова модель. Industry4Ukraine. 07.02.2021 р. URL: <https://www.industry4ukraine.net/publications/smart-speczializacziya-v-ukrayini-yakoyu-maye-butyzcilova-model/>
11. Грейко Р. Дослідницькі та інноваційні стратегії розумної спеціалізації (RIS3) в контексті політики регіонального розвитку в Україні. Київ, 2018. 46 с. URL: [http://kyiv-heritage.com/sites/default/files/pictures/2020-05/Дослідницькі%20та%20інноваційні%20стратегії%20розумної%20спеціалізації%20\(презентація\)%2046с.pdf](http://kyiv-heritage.com/sites/default/files/pictures/2020-05/Дослідницькі%20та%20інноваційні%20стратегії%20розумної%20спеціалізації%20(презентація)%2046с.pdf)

REFERENCES

- Buturlakina, T. O. "Realizatsiia «trykutnyku znan» yak stratehiia rozvytku yevropeiskoi osvity" [Implementation of the "Knowledge Triangle" as a Strategy for the Development of European Education]. *Mizhnarodnyi naukovyi visnyk*, iss. 8 (2013): 109-118. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/9890/1/17.pdf>
- Chaika, I., and Kononenko, O. "Integration of Higher Education of Ukraine in the European Educational Space". *European Journal of Economics and Management*, vol. 6, no. 3 (2020): 6-14. DOI: 10.46340/eujem.2020.6.3.1
- Hireiko, R. "Doslidnytski ta innovatsiini stratehii rozumnoi spetsializatsii (RIS3) v konteksti polityky rehionalnoho rozvytku v Ukraini" [Research and Innovation Strategies for Smart Specialization (RIS3) in the Context of Regional Development Policy in Ukraine.]. Kyiv, 2018. [http://kyiv-heritage.com/sites/default/files/pictures/2020-05/Дослідницькі%20та%20інноваційні%20стратегії%20розумної%20спеціалізації%20\(презентація\)%2046с.pdf](http://kyiv-heritage.com/sites/default/files/pictures/2020-05/Дослідницькі%20та%20інноваційні%20стратегії%20розумної%20спеціалізації%20(презентація)%2046с.pdf)
- [Legal Act of Ukraine] (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p#Text>
- Ofitsiynyi sait Departamentu kultury i turyzmu Poltavskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii. <https://poltavaculture.gov.ua/uk/diialnist/vakansii-2>
- "Poltava otrymala novyi turystychnyi sait" [Poltava Received a New Tourist Site]. Ukrinform. December 07, 2020. <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3149821-poltava-otrimala-novij-turisticnij-sajt.html>
- Prorochuk, M. V. "Rezultatyvnist vzaiemodii vlady i biznesu u sferi infrastruktury" [Effectiveness of Interaction between Government and Business in the Field of Infrastructure]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriia «Derzhavne upravlinnia»*, vol. 31, no. 6 (2020): 65-72. DOI: <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2020.6/11>
- "Smart-spetsializatsiia v Ukraini – yakoiu maie buty tsi lyova model" [Smart Specialization in Ukraine – What Should Be the Target Model]. Industry4Ukraine. February 07, 2021. <https://www.industry4ukraine.net/publications/smart-speczializacziya-v-ukrayini-yakoyu-maye-butyzcilova-model/>
- "Stratehiia rozvytku turyzmu ta kurortiv u Poltavskii oblasti na 2019-2029 roky" [Strategy for the Development of Tourism and Resorts in the Poltava Region for 2019-2029]. <http://www.poltavaculture.gov.ua/uk/informatsiia/zahalna-informatsiia/1/219-stratehiya-rozvytku-turyzmu-ta-kurortiv-u-poltavskiy-oblasti-na-2019-2029-roky>
- Semiv, L. K. "Spivrobitnytstvo osvity, nauky, biznesu v realizatsii stratehii rehionalnoho rozvytku Ukrainy" [Cooperation of Education, Science and Business in the Realization of the Strategy of Regional Development of Ukraine]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, iss. 3 (2014): 455-462. [http://ird.gov.ua/sep/sep20143\(107\)/sep20143\(107\)_455_SemivLK.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20143(107)/sep20143(107)_455_SemivLK.pdf)
- Zbarskyi, V. K., and Hrybova, D. V. "Suchasni osoblyvosti rozvytku turystychnoi haluzi v Ukraini" [Modern Directions of the Tourism Industry Development in Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 4 (2020): 81-84. DOI: 10.32702/23066806.2020.5.28